

Dr Bartosz Kaczorowski
Katedra Historii Powszechnej Najnowszej
Wydział Filozoficzno-Historyczny
Uniwersytet Łódzki

PODPIS ZAUFANY

BARTOSZ
KACZOROWSKI
11.09.2026 10:03:49 GMT+0200
Dokument podpisany elektronicznie
podpisem zaufanym

Autoreferat

Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

Magister historii, Wydział Filozoficzno-Historyczny Uniwersytetu Łódzkiego, 2009 r.

Magister stosunków międzynarodowych, Wydział Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego, 2010 r.

Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii – Wydział Filozoficzno-Historyczny Uniwersytetu Łódzkiego, tytuł rozprawy: *Związek Sowiecki w polityce Hiszpanii w okresie drugiej wojny światowej*, 2013 r. Promotor: prof. dr hab. Radosław Żurawski vel Grajewski

Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych

Wydział Filozoficzno-Historyczny UŁ, Katedra Historii Powszechnej Najnowszej, adiunkt

od 1 X 2014 do 30 IX 2015 ¼ etatu

od 1 XI 2015 1/1 etatu

Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.)

Tytuł osiągnięcia naukowego:

Kaczorowski B., *Wojna Salazara. Polityka zagraniczna Portugalii w okresie drugiej wojny światowej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Ośrodek Myśli Politycznej, Łódź-Kraków 2022, ss. 410.

Recenzent wydawniczy: dr hab. Jan S. Ciechanowski, prof. UW

Opis osiągnięcia naukowego

Osiągnięciem naukowym, które zgłaszam do postępowania habilitacyjnego, jest monografia pt. „Wojna Salazara. Polityka zagraniczna Portugalii w okresie drugiej wojny

światowej”, która została wydana w 2022 r. przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego i Ośrodek Myśli Politycznej. Jej głównym celem było przeanalizowanie polityki zagranicznej Portugalii w okresie drugiej wojny światowej ze szczególnym uwzględnieniem relacji Lizbony z najważniejszymi uczestnikami konfliktu – Trzecią Rzeszą i Wielką Brytanią, a od 1941 r. także Stanami Zjednoczonymi. Starłem się zbadać czynniki, jakie zdecydowały o tym, że kraj ten w chwili wybuchu wojny ogłosił neutralność, a następnie potrafił ten status zachować, pomimo nacisków z obu stron. Przeanalizowane zostały najważniejsze założenia polityki zagranicznej portugalskiego Nowego Państwa (Estado Novo) w omawianym okresie oraz scharakteryzowane sposoby realizacji tych zamierzeń w praktyce. Wreszcie, podjąłem się próby określenia skutków, jakie ta polityka wywarła nie tylko na dalsze losy Portugalii, ale również na przebieg działań wojennych i przyszły kształt Europy.

Ramy chronologiczne głównej części książki wyznaczają daty 1939 i 1945 r., co wydaje się wyborem zupełnie naturalnym. Niemniej jednak zdecydowałem się rozszerzyć prowadzoną narrację o lata wcześniejsze – miejscami nawet o wcześniejsze epoki – by tym samym Czytelnik mógł zapoznać się z genezą powstania Estado Novo, czy też historycznymi uwarunkowaniami polityki zagranicznej Portugalii. Uznałem też za stosowne więcej miejsca poświęcić analizie polityki Salazara wobec pierwszego poważnego sprawdzianu międzynarodowego: wojny domowej w Hiszpanii (1936-1939). Dziedzictwo tego konfliktu (osłabienie relacji z Wielką Brytanią przy jednoczesnym wzmocnieniu więzi z Niemcami i Włochami) rzutowało bowiem na postawę Lizbony w początkowej fazie drugiej wojny światowej. Z kolei na ostatnich stronach monografii zdecydowałem się wspomnieć o wydarzeniach, które pozwoliły przełamać powojenną izolację Portugalii: utworzeniu Paktu Północnoatlantyckiego (NATO) w 1949 r. i uzyskaniu przez Portugalię członkostwa w ONZ w 1955 r.

Jak już to zostało wspomniane, pierwszym poważnym wyzwaniem dyplomatycznym dla Estado Novo był wybuch wojny domowej w Hiszpanii. Salazar zdecydował się wziąć w niej dość aktywny udział, a motywy podjęcia tej decyzji i jej skutki – rzutujące na przyszłe relacje portugalsko-hiszpańskie w latach 1939-1945 – zostały przeanalizowane w niniejszej książce. Kapitał wytworzony w latach 1936-1939 został zdyskontowany w innym przełomowym czasie dla portugalskiej dyktatury: w drugiej połowie 1940 r., gdy po klęsce Francji Niemcy stały się sąsiadem Hiszpanii i podjęły szereg działań celem uzyskania zgody generała Franco na przystąpienie do wojny u boku państw Osi. Jako że taki scenariusz oznaczałby fundamentalne zagrożenie dla niepodległości Portugalii, Salazar sięgnął po wszelkie możliwe sposoby, by wzmocnić w Madrycie wolę neutralności. Lizbona tym samym stała się istotnym graczem na

rzecz utrzymania Półwyspu Iberyjskiego poza wojną i swoistym pomostem między Hiszpanią a Wielką Brytanią – swoją tradycyjną sojuszniczką. Ten moment bez wątpienia wyznaczał zenit znaczenia państwa Salazara w okresie drugiej wojny światowej i również wtedy stawka prowadzonej przez niego gry była najwyższa. Z tego powodu toczonemu wówczas starciu dyplomatycznemu zdecydowałem się poświęcić więcej miejsca, zwłaszcza że aspekt ten jest dość słabo zbadany w światowej historiografii.

Za warte przebadania uznałem również te wątki, które w odróżnieniu od powyższych nie miały istotnego wpływu na przebieg drugiej wojny światowej, ale które pozwoliły rzucić światło na specyfikę portugalskiej dyplomacji. Nie sposób było nie zwrócić uwagi na zdecydowany antykomunizm Salazara, który odcisnął ważne piętno na polityce zagranicznej Lizbony. Nie uznawała ona Związku Sowieckiego, traktowanego przez nią jako poważne zagrożenie zarówno dla europejskiego kontynentu, jak i dla dalszego istnienia samego Nowego Państwa. Dlatego też konsekwentnie przez całą drugą wojnę światową Salazar manifestował swoją wrogość wobec państwa Józefa Stalina, wielokrotnie oskarżając nawet podobnie myślącego generała Franco o rzekomą łagodność wobec Sowietów. Portugalski antykomunizm w najpełniejszej formie objawił się przez zdecydowany sprzeciw wobec paktu Ribbentrop – Mołotow z 23 sierpnia 1939 r. i agresji sowieckiej na Polskę 17 września 1939 r., przez wsparcie udzielane Finlandii podczas wojny zimowej oraz konsekwentnie propolskie stanowisko, będące przedmiotem krytyki także ze strony innego okupanta – Trzeciej Rzeszy. Salazar nie zawahał się również potępić sojuszu Wielkiej Brytanii ze Związkiem Sowieckim po 22 czerwca 1941 r., który uznawał za kardynalny błąd dyplomacji Albionu. Gdy z kolei po zwycięstwach Armii Czerwonej, szczególnie po przełomie pod Stalingradem, klęska Niemiec stawała się coraz bardziej prawdopodobna, Portugalia głośno zaczęła manifestować swoje obawy co do dalszego losu zagrożonej sowietyzacją Europy Środkowo-Wschodniej. Chcąc uchronić Europę przed tym scenariuszem, sondowała również możliwość zawarcia separatystycznego pokoju między aliantami a Trzecią Rzeszą, co ze względu na silny sprzeciw obu stron nie miało żadnej szansy powodzenia.

Wreszcie, za niezbędne uznałem przeanalizowanie światopoglądu politycznego przywódcy Estado Novo, zwłaszcza w kontekście polityki zagranicznej. Kwestia ta pozostaje bowiem bardzo słabo zarysowana w polskiej literaturze, co więcej – w historiografii lub publicystyce powstałej przed 1989 r. bardzo popularne było określanie dyktatora mianem „faszysty”. Dlatego też w niniejszej książce starałem się zwrócić szczególną uwagę na fundamenty ideowe Salazara, jego stosunek do nazizmu czy też na jego relacje z państwami Osi, które wbrew obiegowej opinii nie były uprzywilejowane, a sam reżim wyświadczył zdecydowanie większe

przysługi stronie alianckiej. Co więcej, dzisiejszego badacza stosunków międzynarodowych musi zdumiewać – wcale nieczęste w ówczesnych realiach – konsekwentne przekonanie polityków Estado Novo o jednakowo zbrodniczym i totalitarnym charakterze Związku Sowieckiego i Trzeciej Rzeszy¹, co widać było zwłaszcza w reakcji Lizbony na zawarcie paktu Ribbentrop – Mołotow. Charakterystyczny był również fakt pewnego ocieplenia relacji Lizbona-Berlin w ostatnich miesiącach konfliktu, gdy radykalnie antykomunistyczny Salazar zaczął uznawać Trzecią Rzeszę za jedyną siłę mogącą powstrzymać marsz Armii Czerwonej na zachód. W ten sposób w toczącej się wojnie mieliśmy do czynienia z dość niecodzienną sytuacją, w której Estado Novo udzieliło największej pomocy aliantom w okresie, gdy ich zwycięstwo stało pod znakiem zapytania, kiedy zaś okazało się ono przesądzone, Portugalia zdecydowała się – ze względu na ideowy antykomunizm – delikatnie bronić strony przegrywającej wojnę. Przyczyny tej – jak mogłoby się wydawać – irracjonalnej postawy, której ceną była groźba powojennej izolacji ze strony zwycięzców, również zostały w pracy przeanalizowane.

Szczególne miejsce w niniejszej książce zajęła także polityka Portugalii wobec Europy Środkowo-Wschodniej. Aspekt ten – poza nielicznymi wyjątkami – jak dotąd nie był prawie w ogóle badany², a z zachowanych dokumentów jednoznacznie wynika, że rząd Salazara z racji swojej polityki antysowieckiej przywiązywał dużą wagę do wydarzeń rozgrywających się w tej części kontynentu. Zbadanie tego zagadnienia miało więc na celu wypełnienie luki, jaką w tym miejscu pozostawili portugalscy i anglosascy historycy.

Zupełnie inaczej za to prezentuje się stan badań nad innymi przełomowymi wydarzeniami z udziałem portugalskiej dyplomacji. Sprawa oddania aliantom do użytku baz na Azorach – istotna przysługa oddana przez Lizbonę przyszłym zwycięzcom wojny – jest bez wątpienia najlepiej przebadanym aspektem polityki zagranicznej Portugalii tego okresu, podobnie jak kwestia Timoru Wschodniego. Stąd też moja decyzja, by kwestie te poruszyć w nieco krótszej formie, a czytelnika szczególnie zainteresowanego tym tematem odesłać do bogatej literatury przedmiotu.

¹ W polskiej historiografii pierwszym, który na ten fakt zwrócił uwagę był Tomasz Wituch, *Historia Portugalii w XX wieku*, Pułtusk 2000, s. 118.

² Wyjątkiem tutaj są prace Jana Stanisława Ciechanowskiego w odniesieniu do Polski (*Portugalia, dziękujemy! Polscy uchodźcy cywilni i wojskowi na zachodnim krańcu Europy w latach 1940-1945*, Warszawa 2015), Adama Grzybowskiego i Jacka Tebinki, (*Na wolność przez Lizbonę. Ostatnie okręty polskich nadziei*, Warszawa 2018), J. Santosa Carvalho dotyczące relacji portugalsko-jugosłowiańskich (*As relações Jugoslavo-Portuguesas 1941-1974*, Coimbra 2012) czy J. Klimy na temat stosunków portugalsko-czechosłowackich (J. Klíma, *Between Two Turnpoints. The Czech-Portuguese Relations 1939-1945*, „KIAS Papers” 2008, s. 8-20).

Ze smutkiem należy przyznać, że analizowany przeze mnie temat jak dotąd znajdował dość niewielkie zainteresowanie ze strony historiografii. Jest kilka powodów tego stanu rzeczy. Jednym z głównych jest na pewno bariera językowa, która wielu naukowcom spoza Portugalii uniemożliwiała przeprowadzenie poważniejszych badań dotyczących polityki tego kraju. Ponadto nie ulega wątpliwości, że dyplomatyczne zmagania w okresie drugiej wojny światowej cieszą się wyraźnie mniejszym zainteresowaniem niż rywalizacja militarna, zwłaszcza że w tym przypadku przedmiotem badania jest kraj, który w omawianym konflikcie zachował neutralność. Z tego powodu jedynie na pierwszy rzut oka może dziwić fakt, że aspekt dyplomatyczny lat 1939-1945 pozostaje słabo zbadany również w literaturze portugalskiej. Co więcej, z punktu widzenia Portugalczyków druga wojna światowa nie jest okresem żadnych radykalnych przemian ani strasznego terroru, jak przywykły na nią patrzeć pozostałe europejskie narody, ale etapem spokoju i ekonomicznej prosperity, a to z kolei pozbawiało ją spektakularności. Należy tutaj również dodać, że autentyczną wagę polityki zagranicznej Lizbony można zrozumieć jedynie poprzez kompleksowe przebadanie dokumentacji innych państw biorących udział w wojnie, w szczególności Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych i Niemiec, a także niepewnej swojej neutralności Hiszpanii, a jak dotąd niewielu badaczy zdecydowało się na ten krok.

Z tej perspektywy mniej dziwi fakt, że profesjonalnych i opartych na materiale źródłowym monografii traktujących na temat portugalskiej polityki zagranicznej w omawianym okresie nie jest wiele. W tym gronie na wyróżnienie zasługuje z pewnością monumentalna praca António José Telo, *Portugal na Segunda Guerra Mundial*³. Choć ukazała się drukiem w 1991 r., w dalszym ciągu pozostaje cennym źródłem informacji, głównie z racji wykorzystania archiwaliów portugalskich i brytyjskich. Słabszą jej stroną jest naturalna niemożność przeanalizowania dokumentów (zwłaszcza brytyjskich) odtajnionych na przełomie XX i XXI w. oraz niewątpliwie zaangażowanie autora, który nie kryje swej niechęci do Estado Novo i prowadzonej przez nie dyplomacji. Podobny przypadek charakteryzuje również Fernando Rosasa⁴ – historyka zajmującego się stosunkami brytyjsko-portugalskimi okresu drugiej wojny światowej, a w przeszłości działacza opozycji antysalazarowskiej i byłego członka Portugalskiej Partii Komunistycznej.

³ A. Telo, *Portugal na Segunda Guerra Mundial*, vol. I-II, Lisboa 1991.

⁴ F. Rosas, *O salazarismo e a Aliança Luso-Britânica. Estudos sobre a política externa do Estado Novo nos anos 30 e 40*, Lisboa 1998; idem, *Portugal entre a paz e a guerra. Estudo do impacte da II Guerra Mundial na economia e na sociedade portuguesas (1939-1945)*, Lisboa 1990.

Ciekawymi próbami analizy polityki zagranicznej lat 1939-1945 były książki Bernardo Futschera Pereiry i Neila Lochery'ego. Napisana przez tego pierwszego w 2012 r. *A Diplomacia de Salazar (1932-1949)*⁵ jest bardzo ciekawą syntezą tego okresu, niemniej jednak jej jakość znacznie pomniejsza fakt niewykorzystania archiwaliów (poza kilkoma teczkami z archiwum portugalskiego MSZ). W tym samym roku ukazała się na rynku również książka Lochery'ego *Lisbon: War in the Shadows of the City of Light, 1939-45*, która została wydana w języku polskim jako *Lizbona. Miasto Światła w cieniu wojny*⁶. Autor przebadął obfity materiał archiwalny, a dzięki swemu talentowi pisarskiemu udanie połączył analizę naukową z wartką narracją i należy tylko żałować, że skupił się bardziej na działalności wywiadu i życiu społecznym portugalskiej stolicy aniżeli na polityce rządu. W niczym nie obniża to jednak wartości książki, która opisuje interesujące tło działań dyplomatycznych.

Temat drugiej wojny światowej został również poruszony w biografiach Salazara. Stanowił on jeden z tomów istotnego i dobrze udokumentowanego dzieła Alberto Franco Nogueiry pt. *Salazar: estudo biográfico* (6 vol., Porto 1977-1985), jednak ponownie brak obiektywizmu autora (tym razem zaangażowanego po drugiej stronie: w końcowym etapie rządów Salazara był on jego ministrem spraw zagranicznych) i odległa data wydania, znacznie obniżyły jego wartość. Opublikowana w 2010 r. w Nowym Jorku książka Filipe Ribeiro de Meneses pt. *Salazar. A Political Biography* spotkała się z przychylnym odbiorem w środowisku naukowym, ale znów kwestii dyplomacji z lat 1939-1945 autor poświęcił dość niewiele miejsca, skupiając się głównie na charakterystyce ideologii portugalskiego dyktatora. Swoją drogą warto nadmienić, że ta pozycja była pierwszą anglojęzyczną biografią przywódcy Estado Novo, co chyba najlepiej pokazuje deficyt tematyki portugalskiej w literaturze światowej.

Dość dobrych analiz doczekała się za to kwestia Azorów. O ile negocjacje między Wielką Brytanią, Stanami Zjednoczonymi a Portugalią zostały jeszcze dość pobieżnie przedstawione w dziele José Freire Antunesa pt. *Roosevelt, Churchill e Salazar: a luta pelos Açores, 1941-1945* (Lisboa 1995), o tyle już doktorat Alexandre Moreliego Rochy, *Alliances équivoques et rivalités anglo-américaines au coeur de l'Atlantique : L'archipel des Açores entre la Seconde guerre mondiale et la Guerre froide (1942-1948)*, obroniony w 2012 r. na paryskiej Sorbonie i do tej pory publikowany jedynie fragmentarycznie w postaci artykułów (!), pozostaje pozycją fundamentalną.

Zdecydowanie najlepiej zbadanym aspektem portugalskiej dyplomacji w omawianym okresie pozostaje polityka Estado Novo wobec Żydów. Tutaj wyróżniają się zwłaszcza dobrej

⁵ B. Futscher Pereira, *A diplomacia de Salazar (1932-1949)*, Alfragide 2012.

⁶ N. Lochery, *Lizbona. Miasto Światła w cieniu wojny*, Warszawa 2015.

jakości prace Irene Flunser Pimentel i Christa Heinricha *Judeus em Portugal durante a II Guerra Mundial: em fuga de Hitler e do Holocausto* (Lisboa 2006) oraz Avrahama Milgrama *Portugal, Salazar and the Jews* (London 2011). Cennym materiałem jest również wydana przez portugalskie MSZ publikacja *Spared Lives. The Actions of Three Portuguese Diplomats in World War II* (Lisboa 2000), której wartość podnoszą dodatkowo umieszczone w niej dokumenty dotyczące postawy Lizbony wobec osób narodowości albo pochodzenia żydowskiego.

Pewne elementy analizy polityki zagranicznej Salazara możemy za to znaleźć w opracowaniach traktujących o relacjach Portugalii z innymi państwami w okresie drugiej wojny światowej: Wielką Brytanią⁷, Niemcami⁸, Stanami Zjednoczonymi⁹, Hiszpanią¹⁰, Polską¹¹, Jugosławią¹², Rumunią¹³ Finlandią¹⁴ czy rządem Czechosłowacji na uchodźstwie¹⁵.

Polskiej literatury na temat polityki zagranicznej Portugalii w okresie drugiej wojny światowej jest niestety niewiele. Przetarcie szlaków w tej materii należało do Tomasza Witucha i jego kilkunastostronicowego rozdziału „Portugalska oaza 1939-1949” w ramach *Historii Portugalii w XX wieku*. W ostatnim czasie został jednak wydany (z tłumaczeniem na język portugalski i angielski) niezwykle interesujący album dotyczący polskiego uchodźstwa w okresie drugiej wojny światowej pt. *Portugalio, dziękujemy! Polscy uchodźcy cywilni i wojskowi na zachodnim krańcu Europy w latach 1940-1945*. Wreszcie za fundamentalne dzieło na temat dziejów polskiego wychodźstwa w okresie drugiej wojny światowej można uznać wydaną w 2018 r. ciekawą monografię napisaną przez Adama Grzybowskiego we współpracy z Jackiem Tebinką: *Na wolność przez Lizbonę. Ostatnie okręty*

⁷ G. Stone, *The Oldest Ally. Britain and the Portuguese Connection, 1936-1941*, Suffolk 1994.

⁸ Ch. Leitz, *Nazi Germany and the Neutral Europe: during the Second World War*, Manchester 2000; J. M. Duarte de Jesus, *Dança sobre o vulcão: Portugal e o III Reich – O ministro von Hoyningen-Huene entre Hitler e Salazar*, Lisboa 2017.

⁹ L. Nuno Rodrigues, *No Coração do Atlântico. Os Estados Unidos e os Açores 1939-1948*, Lisboa 2005.

¹⁰ M. S. Gómez de las Heras, *España y Portugal ante la II Guerra Mundial desde 1939 hasta 1942*, „Espacio, Tiempo y Forma Serie V, Historia Contemporánea, núm. 7, 1994, s. 165-179; J. C. Jiménez Redondo, *Franco y Salazar. La respuesta dictatorial a los desafíos de un mundo en cambio 1936-1968*, Madrid 2019; idem, *Bases teórico-políticas del bloque ibérico: la relación peninsular en la fase de inflexión de la II Guerra Mundial, 1942-1945*, „Espacio, Tiempo y Forma”, Serie V, Historia Contemporánea, núm. 7, 1994, s. 187-204.

¹¹ J. S. Ciechanowski, *Działalność wywiadu polskiego w Portugalii i Hiszpanii w czasie II wojny światowej*, [w:] *Wkład polskiego wywiadu w zwycięstwo aliantów w II wojnie światowej*, red. M. Zgórniak, Kraków 2004, s. 83-114; idem, *Portugalio, dziękujemy!...*; A. Grzybowski, J. Tebinka, *Na wolność przez Lizbonę. Ostatnie okręty polskich nadziei*, Warszawa 2018.

¹² J. Santos Carvalho, *As relações Jugoslavo-Portuguesas 1941-1974*, Coimbra 2012.

¹³ I. E. Cazacu, *Romanian propaganda in Portugal during Victor Cădere's term of office (1942-1944)*, „Valahian Journal of Historical Studies” 2012, nr 17, s. 91-103.

¹⁴ M. Häkkinen, *O Marechal Mannerheim da Finlândia em Portugal em 1945 – por motivos de saúde ou de segurança?*, „Suomen Kuvalehti” 2004, nr 15-16.

¹⁵ J. Klíma, *op. cit.*, s. 8-20; idem, *A repercussão da crise de Munique na diplomacia e imprensa portuguesa*, „Ibero-Americana Pragensia” 2001, vol. 35, s. 177-192.

polskich nadziei. Polski czytelnik ma również do dyspozycji *Historię Portugalii* António de Oliveiry Marquesa, choć na dziele tym ciąży wyraźnie antysalazarowskie stanowisko autora. Warto ponadto wspomnieć o polskich tłumaczeniach dzieła samego Salazara pt. *Rewolucja pokojowa* oraz wywiadu-rzeki z dyktatorem: A. Ferro, *Dyktator współczesnej Portugalii – Salazar* (Warszawa 1936), a także o publikacji zbiorowej pt. *Autorytaryzmy iberyjskie. Hiszpania Franco i Portugalia Salazara* (red. B. Szklarski, M. Słęcki, Warszawa 2010).

Niedostateczne zbadanie przez historyków polityki zagranicznej Lizbony w okresie drugiej wojny światowej sprawiło, że do napisania niniejszej książki tym bardziej niezbędne stało się przeprowadzenie badań archiwalnych. Obfite rezultaty przyniosły zwłaszcza kwerendy w archiwum portugalskiego MSZ (Arquivo Histórico-Diplomático do Ministério dos Negócios Estrangeiros) w Lizbonie i w mniejszym stopniu w tamtejszym Archiwum Salazara w Torre do Tombo. W obu jednostkach szczególne moje zainteresowanie wzbudziła korespondencja między Ministerstwem Spraw Zagranicznych kierowanym przez Salazara a placówkami dyplomatycznymi za granicą, zapisy rozmów między premierem a dyplomatami akredytowanymi w Lizbonie oraz memoranda i raporty przygotowywane przez portugalskich polityków i dyplomatów. Szczególnie cenna okazała się spuścizna Luísa Teixeira de Sampaio, sekretarza generalnego MSZ, znajdująca się w tamtejszym archiwum.

Wartościowa była także kwerenda, której dokonałem w innych państwach. Zasoby The National Archives w Londynie imponują bogactwem i łatwością dostępu. Ważne okazały się też rezultaty badań w archiwach amerykańskich (The National Archives and Records Administration), hiszpańskich (Archivo General del Ministerio de Asuntos Exteriores, Archivo de la Casa de Alba, Archivo de la Presidencia del Gobierno), francuskich (Centre des Archives diplomatiques) i włoskich (Archivio Storico del Ministero degli Affari Esteri), dzięki czemu można było spojrzeć na politykę Portugalii z perspektywy Waszyngtonu, Madrytu, Paryża i Rzymu. Badania przeprowadzone w Dublinie, Warszawie i w zasobach internetowych Instytutu Hoovera miały z kolei komplementarny charakter i ich rezultaty na kartach monografii zostały przywołane bardzo sporadycznie.

Niezbędne było również skonfrontowanie powyższych źródeł z innymi dokumentami dyplomatycznymi, które ukazały się drukiem. Zdecydowanie na pierwszym miejscu należy tu wymienić portugalskie *Dez Anos de Política Externa*, piętnastotomowe wydawnictwo źródłowe na temat polityki zagranicznej Lizbony w latach 1936-1947. Choć zostało opublikowane w ostatniej dekadzie rządów Salazara, a kryteria selekcji dokumentów nie zawsze były obiektywne, to jednak w dalszym ciągu stanowi ono podstawowy materiał dla historyków drugiej wojny światowej. Ponadto drukiem ukazały się dokumenty: hiszpańskie

(*Documentos Inéditos para la historia del Generalísimo Franco*), niemieckie (*Documents on German Foreign Policy*), brytyjskie (*The Churchill War Papers*), amerykańskie (*Foreign Relations of the United States*), włoskie (*Documenti Diplomatici Italiani*), sowieckie (*Dokumenty Wnieszniej Polityki SSSR*) i watykańskie (*Actes et Documents du Saint Siège relatifs à la Seconde Guerre Mondiale*). Dodatkowy materiał źródłowy stanowiły dzienniki i pamiętniki postaci, które miały wpływ na kształtowanie się portugalskiej polityki w czasach drugiej wojny światowej.

Za źródła o istotnym znaczeniu należy uznać zbiór przemówień premiera (*Discursos e notas políticas*) oraz wydane drukiem listy, jakie otrzymywał od ważnych postaci portugalskiego życia politycznego (*Correspondência de Pedro Teotónio Pereira para Oliveira Salazar*, *Cartas singulares a Salazar*, *Correspondência de Santos Costa para Oliveira Salazar* oraz *Salazar e Caetano: cartas secretas*). Wyjątkową lekturą jest z pewnością korespondencja, jaką portugalski dyktator utrzymywał ze swoimi przyjaciółmi: kardynałem Miguelem Cerejeirą (*António de Oliveira Salazar, Manuel Gonçalves Cerejeira: Correspondência 1928-1968*) oraz wybitnym katolickim intelektualistą tamtej doby Gonzague de Reynoldem (*Gonzague de Reynold e Oliveira Salazar: 25 anos de correspondência*).

Istotną wartość stanowiły także pamiętniki szefów dyplomacji Hiszpanii: Ramóna Serrano Suñera (*Entre Hendaya y Gibraltar; Memorias. Entre silencio y propaganda, la Historia como fue*) oraz hrabiego Jordany (*Milicia y Diplomacia. Diarios del Conde Jordana 1936-1944*). Cenna okazała się memuarystyka autorstwa brytyjskich dyplomatów i polityków: ambasadora w Lizbonie Walforda Selby'ego (*Diplomatic Twilight*) i jego odpowiednika w Madrycie Samuela Hoare'a (*Ambassador on Special Mission*), pracownika Ministerstwa Wojny Ekonomicznej Davida Ecclesa (*By Safe Hand*), a także premiera Winstona Churchilla (*Druga wojna światowa*, t. I-VI). Przydatne okazały się również pamiętniki: George'a Kennana (*Memoirs 1925-1950*), Renato Bovy Scopy (*Colloqui con due dittatori: Salazar-Antonescu*), Galeazzo Ciano (*Dziennik 1937-1943*), Franza Haldera (*Dziennik wojenny*, t. I-III), Carltona Hayesa (*Wartime Mission in Spain*), czy Stanisława Schimitzka (*Na krawędzi Europy. Wspomnienia portugalskie 1939-1946*).

Poza pracą nad monografią „Wojna Salazara...” moja aktywność w okresie po uzyskaniu stopnia doktora skupiła się także na innych zagadnieniach. Kontynuowałem badania nad polityką zagraniczną Hiszpanii w okresie drugiej wojny światowej, czego owocem były monografie: „Churchill i Franco. Hiszpania w polityce Wielkiej Brytanii w okresie drugiej wojny światowej” (DiG, Warszawa 2014) oraz „Franco i Stalin. Związek Sowiecki w polityce

Hiszpanii w okresie drugiej wojny światowej” (Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Ośrodek Myśli Politycznej, Łódź-Kraków 2016). Ta ostatnia pozycja po wprowadzeniu niezbędnych poprawek i dostosowaniu jej treści do czytelnika posługującego się językiem Cervantesa została wydana również w Hiszpanii jako „Franco contra Stalin. La política española frente a la URSS durante la Segunda Guerra Mundial” (Editorial Actas, Madrid 2018).

Cykl tych prac uzupełniały artykuły poświęcone historii Hiszpanii w latach 1936-1945:

1. Kaczorowski B., *Francoist Spain in the face of emergence of the Yaltan and Potsdam order (February-August 1945)*, „Studia Humanistyczno-Społeczne”, nr 20/2018, s. 207-216
2. Kaczorowski B., „*Półksiężyc i różańce*”. Marokańczycy w szeregach *Ejército Nacional*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Historica” 97, 2016, s. 201-222.
3. Kaczorowski B., *The Winter War (1939-1940) in the eyes of the Iberian Peninsula states*, [in:] *Pensar con la Historia desde el siglo XXI. Actas del XII Congreso de la Asociación de la Historia Contemporánea*, ed. J. C. Pereira, C. Folguera, Madrid 2015, p. 3819-3837.
4. Kaczorowski B., *España ante la invasión alemana y soviética de Polonia en septiembre de 1939*, „Cuadernos de Historia Contemporánea”, vol. 35, 2013, s. 177-192.
5. Kaczorowski B., *Działalność Komunistycznej Partii Hiszpanii (PCE) w Związku Sowieckim w okresie drugiej wojny światowej*, [w:] *Rządy bez ziemi. Struktury władzy na uchodźstwie*, pod red. R. Żurawskiego vel Grajewskiego, Warszawa 2013, s. 265-284.

Ponadto w 2021 r. na zaproszenie Wydawnictwa Ośrodka Myśli Politycznej, które przetłumaczyło na język polski fundamentalne dzieło Ramiro de Maeztu „Defensa de la Hispanidad”, napisałem do niego przedmowę.

Od 2014 r. po otrzymaniu grantu NCN „Sonata” zacząłem zajmować się tematyką polityki zagranicznej portugalskiego Nowego Państwa, których efektem finalnym była „Wojna Salazara...”. Zanim jednak doszło do opublikowania monografii, napisałem kilka artykułów dotyczących polityki Portugalii względem wojny domowej w Hiszpanii:

1. Kaczorowski B., *Przyjazna, ale podejrzliwa. Portugalia António de Oliveiry Salazara wobec Hiszpanii narodowej w latach 1936-1939*, [w:] *Dąbrowszczacy i wojna domowa w Hiszpanii. Kontekst międzynarodowy – późniejsze losy – spory o pamięć*, red. D. Czerwiński, Gdańsk 2025, s. 57-73.
2. Kaczorowski B., *Portugal ante la Guerra Civil Española*, [en:] *La Guerra Civil Española, 80 años después. Un conflicto internacional y una fractura cultural*, coord. A. Reig Tapia, J. Sánchez Cervelló, Madrid 2019, s. 162-183.
3. Kaczorowski B., „*Uwieńczenie dzieła*”. Przesłanki podpisania układu o przyjaźni i nieagresji między Hiszpanią a Portugalią z 17 marca 1939 r., [w:] *Politycy, dyplomaci i żołnierze. Studia i szkice z dziejów stosunków międzynarodowych w XX i XXI wieku ofiarowane Profesorowi Andrzejowi Maciejowi Brzezińskiemu w 70. rocznicę urodzin*, Łódź 2017, s. 311-326
4. Kaczorowski B., *Viriatos. Portugalscy żołnierze generała Franco*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Historica” 97, 2016, s. 165-181

Doświadczenie przebadania postawy obu iberyjskich państw w okresie światowego konfliktu sprawiło, iż podjąłem się próby przeprowadzenia analizy komparatystycznej ich polityki zagranicznej. Prace te zaowocowały najpierw porównaniem stosunku obu państw do wojny zimowej w Finlandii (*The Winter War (1939-1940) in the eyes of the Iberian Peninsula states*, [w:] *Pensar con la Historia desde el siglo XXI. Actas del XII Congreso de la Asociación de la Historia Contemporánea*, ed. J. C. Pereira, C. Folguera, Madrid 2015, p. 3819-3837), a w 2026 r. syntetycznym ujęciem podobieństw i różnic ich polityk podczas drugiej wojny światowej (*Polityka zagraniczna Hiszpanii Franco i Portugalii Salazara w okresie II wojny światowej – refleksje porównawcze*, „Przegląd Nauk Historycznych”, t. 25, 2026, s. 191-212).

W swojej pracy naukowej wykorzystywałem również doświadczenie wyniesione z pięcioletnich studiów magisterskich na kierunku stosunki międzynarodowe i zacząłem zajmować się analizą współczesnego życia politycznego Hiszpanii. W 2016 r. dokonałem analizy tamtejszej sytuacji politycznej po podwójnych wyborach parlamentarnych (*Hiszpania bez Frontu Ludowego. Analiza wyników wyborów z 26 czerwca 2016 r.*, „Arcana”, nr 130, s. 160-179). Szczególną motywacją do zajęcia się zagadnieniem współczesnej polityki Madrytu stała się natomiast sprawa tzw. referendum w Katalonii w 2017 r., która w polskich i światowych mediach była przedstawiana w sposób wyjątkowo nierzetelny, wyraźnie sprzyjający separatystom. Za główny mój wkład w tę tematykę uznaję fakt, iż jako jeden z pierwszych polskich badaczy starałem się udowodnić hipotezę o bezpośrednim rosyjskim zaangażowaniu w tworzenie pozytywnego wizerunku katalońskiego separatyzmu (*Rosja wobec separatyzmu katalońskiego (2014-2017)*, „Politeja”, nr 4 (61), 2019, s. 359-378). Rosyjska ingerencja na Półwyspie Iberyjskim obecnie jest już powszechnie przyjmowana jako pewnik, a hiszpańskie śledztwo prowadzone w okresie rządów lewicowego premiera Pedro Sáncheza pozwoliło pozyskać niezbite dowody w tej sprawie, ale w 2017 r. ta hipoteza poza Hiszpanią była jeszcze uznawana za bardzo kontrowersyjną. Zagadnienie to rozwijałem w kolejnych artykułach: *Państwa Unii Europejskiej wobec kryzysu katalońskiego* (2018), *Kryzys kataloński 2017 r.* (2018) oraz *Długie ramię Kremla. Rosyjska ingerencja w Katalonii* (2020). Wielokrotnie również udzielałem na ten temat wywiadów w mediach, zarówno tych tradycyjnych jak i internetowych.

Innym polem mojej działalności było propagowanie tematyki historii Polski w państwach hiszpańskojęzycznych, w których wciąż poziom wiedzy dotyczący naszego kraju jest stosunkowo niski, a ponadto obarczony wieloma mitami i uproszczeniami. Dlatego też

publikowałem w języku hiszpańskim teksty dotyczące dziejów Polski w okresie drugiej wojny światowej:

Kaczorowski B., *Jueces en causa propia. La Unión Soviética y el caso Katyn durante los procesos de Núremberg*, [w:] *Los juicios al Nazismo. Núremberg: la Segunda Guerra Mundial en el espejo de la catástrofe*, J. G. Cayuela Fernández, R. E. Gabaldón Pachecos (coords.), Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, Cuenca 2018, s. 99-120.

Kaczorowski B. [rec.]: Witold Pilecki, *Auschwitz Volunteer. Beyond Bravery*, Los Ángeles, Aquila Polonica, 2012, „Historia y Política”, núm. 35, enero-junio 2016, s. 399-404.

oraz współczesności:

Kaczorowski B. [rec:] Guillermo A. Pérez Sánchez, David Ramiro Troitiño, Ricardo Martín de la Guardia y Tanel Kerikmäe, *International Society and Europeanism: The Countries of Eastern Europe*, „Investigaciones Históricas. Epoca moderna y contemporánea”, nr 45, 2025, s. 965-974.

Kaczorowski B., *¿Defensa de los derechos humanos o de los intereses de la política exterior? Acusaciones vertidas contra Polonia en los años 2015-2018*, [w:] *Revisitar los derechos humanos: 70 aniversario de la Declaración Universal*, ed. S. Castellà Surribas, Tarragona 2021, s. 107-125

W ostatnich latach moje zainteresowało przeniosło się za Ocean, gdzie prowadziłem badania nad powstaniem Cristeros w meksykańskim stanie Michoacán (1926-1929). Efektem kwerendy odbytej w kilkunastu jednostkach archiwalnych głównie w Ciudad de México (Archivo General de la Nación, Archivo Histórico de la Universidad Nacional Autónoma de México, Archivo Histórico del Arzobispado de México, Archivo de la Secretaría de la Defensa Nacional, Archivo de Plutarco Elías Calles), Morelii (Archivo Histórico del Poder Ejecutivo del Estado de Michoacán) i Guadalajarze (Archivo del Instituto Tecnológico y de Estudios Superiores de Occidente, Archivo del Arzobispado) jest jak na razie edycja wydawnictwa źródłowego pt. *La Guerra Cristera en Sahuayo*, (Sahuayo-Kraków 2026, ss. 225). W dalszej perspektywie zamierzam kontynuować badania nad tym tematem, także w odniesieniu do innych stanów Meksyku.

Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W trakcie działalności naukowej wielokrotnie współpracowałem z zagranicznymi uczelniami, głównie hiszpańskojęzycznymi. Od 15 marca do 14 kwietnia 2014 r., wkrótce po uzyskaniu stopnia doktora, odbyłem staż podoktorski na Universitat Rovira i Virgili w Tarragonie, na zaproszenie hiszpańskiej uczelni, w trakcie którego prowadziłem zajęcia dydaktyczne, uczestniczyłem w seminariach doktorskich oraz prowadziłem działalność

naukowo-badawczą. Pobyt ten zaowocował zebraniem dodatkowych materiałów do moich monografii: „Churchill i Franco...” oraz „Franco i Stalin...”. W 2016 r. zostałem ponownie zaproszony do Tarragony celem uczestnictwa w konferencji naukowej w osiemdziesiątą rocznicę wybuchu wojny domowej w Hiszpanii. Współpraca zaowocowała również podpisaniem umowy Erasmus+ między naszymi uniwersytetami, a w 2017 r. odbyłem pierwszy wyjazd naukowy w ramach programu. Przetłumaczyłem także na język polski artykuły prof. Xaviera Moreno Julii:

Władze katalońskie na uchodźstwie po wojnie domowej w Hiszpanii, [w:] *Rządy bez ziemi. Struktury władzy na uchodźstwie*, pod red. R. Żurawskiego vel Grajewskiego, Warszawa 2013, s. 287-302

Włosi w wojnie domowej w Hiszpanii, [w:] *Cudzoziemcy w wojnie domowej w Hiszpanii*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia historica”, nr 97/2016, s. 183-200.

Współpracowałem także z innymi hiszpańskimi uczelniami. Na zaproszenie prof. José Faraldo uczestniczyłem w konferencji naukowej w 2014 r. na Universidad Complutense w Madrycie, co również zaowocowało podpisaniem umowy o współpracy Erasmus+ i umożliwiło mi wyjazd naukowy w ramach tego programu w 2020 r. Byłem także zapraszany na Universidad de Ciudad Real celem uczestnictwa w konferencji w siedemdziesiątą rocznicę procesów norymberskich (2015 r.), a także na Universidad de Valladolid w setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości (2018 r.) i w dwudziestą rocznicę przystąpienia do Unii Europejskiej (2024 r.). Również z tym ośrodkiem współpraca przybrała bardziej zmaterializowane formy. Udało się podpisać umowę Erasmus+ między naszymi uniwersytetami, a w 2025 r. wspólnie wystąpiliśmy z wnioskiem o grant ERC, niestety bezskutecznie.

W ostatnich latach wraz z przeniesieniem się moich zainteresowań na kontynent amerykański odbyłem kilka wyjazdów naukowych do Meksyku. Były one głównie związane z kwerendami archiwalnymi. Ponadto w 2022 i 2023 r. odbyłem miesięczny i półtoramiesięczny staż naukowo-dydaktyczny w Centro Universitario de Ciencias Sociales y Humanidades należącym do Universidad de Guadalajara w stanie Jalisco. Prowadziłem tam zajęcia dotyczące historii Europy Środkowo-Wschodniej ze szczególnym uwzględnieniem współczesnej sytuacji międzynarodowej.

Wielokrotnie odbywałem kwerendy w zagranicznych archiwach. Badając hiszpańską i portugalską politykę zagraniczną w okresie drugiej wojny światowej odwiedziłem archiwa w Londynie, Lizbonie, Madrycie, Alcalá de Henares, Pampelunie, Rzymie, Budapeszcie, Paryżu,

Dublinie, Waszyngtonie (College Park) i Warszawie. Od 2018 r. kilkakrotnie odbywałem wyjazdy naukowe do Meksyku celem przeprowadzenia kwerendy, odwiedzając jedenaście archiwów (głównie w Ciudad de México, Guadalajarze i Morelii). Łącznie prowadziłem badania w 27 archiwach zagranicznych. Ich pełną listę zamieszczam w Wykazie osiągnięć naukowych.

Od początku rosyjskiej pełnoskalowej agresji na Ukrainę w 2022 r. brałem aktywny udział w organizowaniu i dostarczaniu pomocy wojsku ukraińskiemu, współpracując ściśle z władzami Drohobycza, w tym z wiceprezydentem miasta Andrijem Kowczem. W tym samym roku miałem okazję dwukrotnie odwiedzić Buczę i inne miasteczka obwodu kijowskiego, w których wojsko rosyjskie dopuściło się zbrodni wojennych. Efektem tych wizyt było zebranie obfitego materiału filmowego w postaci wywiadów ze świadkami zbrodni - mieszkańcami ulicy Jabłońskiej i Dworcowej. Nagrania te zostały wykorzystane do przygotowania filmu dokumentalnego pt. „Bucha: los relatos que faltan” („Bucza – historie nieopowiedziane”), którego producentem było kubańsko-amerykańskie Radio y TV Martí (sekcja Radia Free Europe) i którego byłem współreżyserem (razem z Pawłem Janikiem). Film niespodziewanie został nominowany do amerykańskiej nagrody Suncoast Emmy Awards w 2024 r. Od tego momentu regularnie współpracuję z Radio y TV Martí i na antenie posiadam stały cotygodniowy program dotyczący rosyjskiej dezinformacji. Jak dotąd udało się również zorganizować projekcję filmu na Universidad de Guadalajara w Meksyku oraz Universidad de Medellin w Kolumbii.

Za moją działalność naukową byłem wielokrotnie nagradzany. Otrzymałem stypendium START Fundacji na rzecz Nauki Polskiej (2014, 2015), stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego dla młodych naukowców (2016-2019) oraz Nagrodę Naukową Fundacji Uniwersytetu Łódzkiego w 2015 r. Dwukrotnie także byłem kierownikiem grantu Narodowego Centrum Nauki, najpierw Preludium (2013-2014): „Związek Sowiecki w polityce Hiszpanii w okresie drugiej wojny światowej”, a później Sonata: „Między Aliantami a Osią. Polityka zagraniczna Portugalii w okresie drugiej wojny światowej”. Otrzymywałem także nagrody Rektora UŁ za książki: „Franco i Stalin. Związek Sowiecki w polityce Hiszpanii w okresie drugiej wojny światowej” (2017 r.) oraz „Wojna Salazara. Polityka zagraniczna Portugalii w okresie drugiej wojny światowej” (2023 r.)

Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Od 1 października 2014 r. prowadzę zajęcia dla studentów UŁ w ramach etatu adiunkta, głównie z materii historii powszechnej najnowszej (XIX-XXI w.) w wymiarze 230 godzin rocznie. Jak dotąd były to następujące przedmioty:

Historia powszechna XIX w.
Historia powszechna postzimnowojenna
Polityczne i kulturowe dziedzictwo Europy
Systemy światowe: bezpieczeństwa i ochrony praw człowieka
Kościoły i religie poprzez wieki
Dyplomacja w II połowie XX w. i na początku XXI w.
Współczesne stosunki międzynarodowe w Europie
Półwysep Iberyjski i Ameryka Łacińska: zderzenia i zbliżenia
Podstawy prawa międzynarodowego publicznego
Stosunki międzynarodowe we współczesnym świecie
Integracja europejska i organizacje międzynarodowe w XX w.
Prawo międzynarodowe publiczne

Prowadziłem także zajęcia w językach obcych – angielskim i hiszpańskim - dla studentów przyjeżdżających w ramach programu Erasmus+ oraz dla polskich studentów studiujących specjalizację latynoamerykańską na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych UŁ:

España dividida: diferencias religiosas, sociales y políticas
Historia de la Península Ibérica
Polonia y España: cercanas a pesar de la distancia
Europa Centro-Oriental en el siglo XX
Resistencia polaca durante la Segunda Guerra Mundial
History of 19th century
International relations in contemporary world
International relations 1918-1939

Od 2019 r. prowadzę także zajęcia na kierunku e-historia, dzięki czemu nabrałem doświadczenia w wykorzystaniu zdalnych form nauczania jeszcze przed nastaniem pandemii koronawirusa. Ponadto prowadziłem również wykłady dla łódzkiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku i uczestniczyłem w zajęciach dla uczniów szkół średnich w ramach organizowanych przez UŁ Dni Otwartych.

Wysokie oceny wystawiane przez studentów w ankietach zaowocowały uzyskaniem nagrody Rektora UŁ I stopnia za wybitne osiągnięcia dydaktyczne (2024 r.)

Byłem recenzentem kilkunastu prac licencjackich i magisterskich, a także promotorem pomocniczym doktoratu dr. Krzysztofa Zdulskiego obronionego na Wydziale Filozoficzno-

Historycznym UŁ w 2021 r. pt. "Turcja a zwycięstwo nad Trzecią Rzeszą. Państwo tureckie w polityce brytyjskiej w latach 1943-1944".

Ponadto wielokrotnie prowadziłem zajęcia dydaktyczne za granicą zarówno w ramach stażów podoktorskich (Universitat Rovira i Virgili w Tarragonie, Universidad de Guadalajara w Meksyku) jak i w ramach programu Erasmus+ (Universitat Rovira i Virgili w Tarragonie, Universidad de Valladolid, Universidad Complutense w Madrycie, Akhaltsikhe University w Gruzji).

Informacja o osiągnięciach organizacyjnych oraz popularyzujących naukę

Od 2015 r. pełnię funkcję koordynatora kierunkowego programu Erasmus+ na kierunku historia i wojskoznawstwo. Każdego roku uczestniczę w organizowaniu procesu rekrutacji studentów na studia zagraniczne oraz opiekuję się studentami i naukowcami przyjeżdżającymi do Łodzi. Dzięki mojej inicjatywie udało się podpisać szereg umów z uniwersytetami zagranicznymi, w tym m.in. z Universidad Complutense w Madrycie, Universitat Rovira i Virgili w Tarragonie, czy Universidad de Valladolid.

W trakcie pracy naukowej na Uniwersytecie Łódzkim podejmowałem różne starania, by rezultaty moich badań mogły dotrzeć do szerszego odbiorcy. Byłem autorem kilku artykułów popularnonaukowych na temat historii i współczesności Hiszpanii. Szczególnie aktywnie zaangażowałem się na tym polu bezpośrednio po 1 października 2017 r., gdy w Katalonii odbyło się tzw. referendum, a większość naszych mediów niezależnie od barw politycznych powielala narrację separatystyczną, nie zwracając uwagi, iż proces referendalny nie spełniał demokratycznych standardów, a sam ruch separatystyczny był otwarcie wspierany przez Federację Rosyjską. Na te elementy zwracałem uwagę w mediach zarówno telewizyjnych (TVN, TVP Info) jak i radiowych (Radio Wnet), a także w postaci artykułów popularnonaukowych („Obserwator Międzynarodowy”, „Klub Jagielloński”, „Teologia Polityczna”) i debat publicznych (Świat z Innej Beczki w Łodzi, Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Krakowie). Komentowałem również wyniki wyborów w Hiszpanii w 2019 r., pandemię koronawirusa w tym kraju, czy spotkanie Josepa Borella z Sergiejem Ławrowem w 2021 r. Po wybuchu wojny na Ukrainie udzieliłem szereg wywiadów na temat tego konfliktu (Polskie Radio 24, Radio Łódź, Regionalny Ośrodek Debaty Międzynarodowej w Krakowie), a w 2026 r. na temat sporu premiera Hiszpanii Pedro Sáncheza z Donaldem Trumpem na tle wojny w Iranie w 2026 r. (Polskie Radio 24, Radio Łódź, Radio Wnet, Podróż bez Paszportu).

W latach 2023-2024 na kanale Podróż bez Paszportu nagrałem trzyodcinkową serię poświęconą Portugalii Salazara. Na temat Estado Novo udzieliłem także wywiadu Karolinie Lewickiej w stacji TOK FM, a związki dyktatury ze światem sportu komentowałem dla „Piłki Nożnej” oraz serwisu Weszło.

Udzielałem także wywiadów dla prasy zagranicznej na temat sytuacji międzynarodowej Polski, szczególnie w kontekście jej relacji z Rosją („El País”, „Diari de Tarragona”). Od 2023 r. (z kilkumiesięczną przerwą po dojściu do władzy nowej administracji w 2024/2025 r.) posiadam swoją stałą cotygodniową audycję w amerykańsko-kubańskim Radio y TV Martí, gdzie analizuję przykłady rosyjskiej dezinformacji w odniesieniu do wojny na Ukrainie. To właśnie we współpracy ze środowiskiem kubańskich emigrantów w USA współreżyserowałem film dokumentalny „Bucha: los relatos que faltan”, który został nominowany do Suncoast Emmy Awards w 2024 r. Nominacja ta pozostaje największym moim osobistym sukcesem popularyzatorskim. Została ona również doceniona przez władze UŁ w postaci nagrody Rektora UŁ I stopnia za wybitne osiągnięcia organizacyjne w 2025 r.